

Kazimierz Wyka

O planie pracy Instytutu Badań Literackich na lata 1961-1965

Biuletyn Polonistyczny 3/8, 5-8

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

O PLANIE PRACY INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH NA LATA 1961-1965

W tytule niniejszej informacji celowo został użyty zwrot - o p l a n i e p r a c y w miejsce możliwego zwrotu - o p l a n i e b a d a ń n a u k o w y c h. Zwrot ów został użyty celowo: przedłożone władzom Polskiej Akademii Nauk plany badań naukowych na lata 1961-1965 oddzielnie, na okres 1961-1975 oddzielnie, plany związane również z koniecznymi przewidywaniami oraz projektami organizacyjnymi stanowią teksty tak obszerne, teksty ponadto o charakterze wewnętrznym, tak że publikacja ich w całości nie jest rzeczą możliwą. Ponadto wspomniane plany nie przeszły jeszcze przez krytyczną dyskusję przeprowadzoną w odpowiednich organach Polskiej Akademii Nauk, stanowią one zatem dopiero propozycję, a nie tyle wiążący i zatwierdzony dokument.

W takiej sytuacji wypada mówić właśnie o planie pracy. Zwłaszcza, że pojęcie takie jest poniekąd obszerniejsze i pozwala wskazać na te elementy, które sam plan badań naukowych nie zawsze wskazuje z dostateczną jasnością. By wymienić chociażby sprawy wydawnicze i bardzo krytyczne, niewątpliwie na lat kilka rysujące się na tym odcinku położenie. Wreszcie w momencie, w którym zgodnie z obowiązującą obecnie ustawą o Polskiej Akademii Nauk powołane zostały do życia komitety naukowe dla wszystkich podstawowych dyscyplin, także więc dla historii literatury polskiej (łącznie z historykami literatury sławistami), wiele problemów szczegółowych zostanie rozstrzygniętych w ramach koordynacyjnej działalności owych komitetów, koordynacyjnej w stosunku również do katedr uniwersyteckich. Wszystko to plan badań własnych Instytutu Badań Literackich PAN każe widzieć jako wprawdzie centralny, ale tym niemniej element większej całości.

W tym sensie mówiąc o planie pracy Instytutu Badań Literackich na okres 1961-1965 należy w nim wyróżnić trzy zasadnicze składniki. Pierwszy z nich to przesunięcia zadań naukowych, wynikające z jednej strony z postulatu aktywizacji badań nad współczesnością, z drugiej zaś strony z przypadającego na poda-

ne lata przebiegu Millenium. Nastąpi wzmocnienie badań na odcinkach dotąd niedostatecznie reprezentowanych w planie naukowym IBL.

Te dwa odcinki to - w porządku chronologicznym - związane z Millenium podjęcie i ostateczne ukończenie badań nad podstawowymi z punktu widzenia mediewistyki literackiej problemami. Dotyczą one kultury literackiej i językowej, znajomości i recepcji antyku, treści literackich w dziełach nieliterackich, np. w twórczości plastycznej, dotyczą ponadto związków z tłem ogólnoeuropejskim, widocznym także w zakresie kultury muzycznej.

Z kolei - aktywizacja badań nad współczesnością, w ramach dwóch nowych pracowni, pierwszej dla okresu 1890-1913, drugiej dla okresu 1918-1939. Prace pierwszej pracowni opierać się będą przede wszystkim na monografiach centralnych postaci bądź problemów (już podjęte: Wyspiański, Kasprówic, Leśmian, Staff, grupa Skamandra). Prace drugiej pracowni zmierzają na etapie wstępnym do opracowania tomu rozpraw poświęconych krytycznej analizie i konstrukcji podstawowych kierunków i programów literatury europejskiej XX stulecia.

Drugi podstawowy składnik planu pracy wynika z postępującego skupienia działalności Instytutu Badań Literackich wokół zadania o charakterze centralnym: podjęcie syntetycznych opracowań w zakresie składającym się na całość literaturoznawstwa oraz nauk sąsiadujących (pomocniczych). W ramach pięcioletnia 1961-1965 zostaną podjęte, a w niektórych przypadkach doprowadzone do końca bądź jako całość zamierzonego wydawnictwa, bądź jego pierwsze tomy, następujące prace syntetyczne, mające spełniać zarazem rolę podręcznika uniwersyteckiego oraz wstępu do systematycznego studium przedmiotu:

- 1) Historia literatury polskiej (od połowy XVIII w. do 1939)
- 2) Wstęp do studium poetyki
- 3) Wstęp do metodologii badań historycznoliterackich
- 4) Wstęp do studium folklorystyki
- 5) Dzieje książki okresu staropolskiego.

Trzykrotnie użyty termin wstęp oznacza w każdym wypadku systematyczne przedstawienie problematyki danego zakresu, oparte na przeprowadzonych już badaniach szczegółowych. Np. w przypadku wstępu-

pu do studium poetyki oparcie takie stanowi opublikowany już w przeważającej części encyklopedyczny zarys poetyki (sylabizm, sylabotonizm, metryki szczegółowe etc.).

Do drugiego składnika planu pracy należy również realizacja naukowopopularnego wydawnictwa "200 lat literatury polskiej" (XIX i XX wiek). Spełniając rolę szeroko zakrojonej antologii literatury polskiej, wraz z sylwetką interpretacyjno-informacyjną dotyczącą danego pisarza i odpowiednim materiałem bibliograficznym poprzez te swoje założenia oraz ogólne charakterystyki epok, programów, czasopism literackich etc., stanowić będzie poważny krok na drodze do syntetycznego ujęcia historii literatury polskiej wchodzącego w rachubę okresu.

Trzeci składnik planu pracy Instytutu Badań Literackich na lata 1964-1965 wynika z konieczności przystosowania dotychczasowej struktury organizacyjnej IBL do zadań wyżej nakreślonych oraz z konieczności hierarchii w realizacji wydawniczej prac własnych Instytutu oraz najbliższej z nim powiązanych, jak np. edycja nowego Korbuta, jak Słownik poezji i prozy Mickiewicza. IBL od początku swojego istnienia prowadził szeroko zakrojone prace zbierackie, bibliograficzne i materiałowe, które od strony swej rzeczowej zawartości zostaną w nadchodzącym pięcioleciu zasadniczo zamknięte i otrzymają charakter archiwum naukowego, tylko częściowo publikowanego.

Będą to (w przeważającej mierze już istniejące i dostępne pracownikom naukowym) takie zespoły:

- 1) Kartoteka zawartości literackiej czasopism polskich
- 2) Kartoteka materiałów do historii polskich czasopism literackich XIX (druga połowa) i XX stulecia
- 3) Kartoteka polskich form wersyfikacyjnych
- 4) Kartoteka wypowiedzi z zakresu świadomości estetycznej
- 5) Kartoteka polskich pieśni ludowych
- 6) Kartoteka przysłów polskich.

Zagadnienia wydawnicze stanowią obecnie najtrudniejszy wyonik planu pracy Instytutu Badań Literackich. W porównaniu z okresem 1954-1958 nastąpiło zmniejszenie możliwości wydawniczych IPL o mniej więcej połowę ówczesnego wykonania (rzeczywistego wykonania, nie planów!) planu wydawniczego. Jednocześnie na skutek postępu, a nawet wykańczania kolejnych tomów wy-

dawniotw o tak zasadniczym charakterze, chociaż redagują je oddzielne komitety, jak nowy Korbut czy Słownik Mickiewiczowski, w niepokojący sposób wzrosły zaległości na tym odcinku. Jednocześnie też po pewnym zastoju ruszyły prace historycznoliterackie o zakroju interpretacyjnym.

Wszystko to zarówno stwarza konieczność właściwej repartycji szczupłych środków wydawniczych, zwłaszcza że nie znosi się w tym względzie na rychłą poprawę. Niewątpliwie pewne typy wydawnictw, zwłaszcza edytorskich, bibliograficznych i materiałowych będą musiały ulec zahamowaniu, oby tylko czasowemu. Niewątpliwie też należy szukać nowych środków poza planem wydawniczym Instytutu Badań Literackich. Dzieło tak fundamentalne i przydatne każdemu bezwzględnie naukowcowi-humaniście jak nowa edycja Korbuta domaga się, ażeby zostało wzięte pod uwagę przy planach naukowych Millenium, jest bowiem przewodnikiem poprzez wielowiekowy rozwój kultury polskiej. Całość zaś kłopotów i spraw wynikających na tej trzeciej płaszczyźnie pracy Instytutu Badań Literackich PAN, dotycząc w swojej istocie całości polonistyki, na pewno zwróci baczność uwagę w Komitecie naukowym naszej dyscypliny.

Kazimierz Wyka

Dyrektor Instytutu Badań Literackich
Polskiej Akademii Nauk

Z PRAC DZIAŁU DOKUMENTACJI LITERACKIEJ XX w.
INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

Gabriela Zapolska. Monografia bibliograficzna

Praca doktorska Jadwigi Czachowskiej, której ukończenie przewidywane jest na koniec 1960 r., jest próbą nowego typu pracy materiałowej, łączącej bibliografię z szerokim komentarzem dotyczącym genezy i dziejów poszczególnych utworów.

Komentarz ten, przerastający kilkakrotnie część bibliograficzną, opracowany zostanie na podstawie nie wykorzystanych dotąd, a częściowo zupełnie nieznanymi materiałami związanymi z życiem i twórczością Zapolskiej. Wykorzystano tu bogatą korespondencję pisarki, zwłaszcza listy jej do A. Wiślickiego, S. Laurysiewicza,